

LLEISIAU O LAWR Y FFATRI / VOICES FROM THE FACTORY FLOOR

Laura Ashley, Carno (1968-2006)

Cyfwelai: **VN039 Olive Jones**

Dyddiad: **04: 09: 2014**

Cyfwelydd: **Kate Sullivan ar ran Archif Menywod Cymru**

There is an English summary of the interview following the Welsh text

Cadarnhaodd Olive ei henw, ei chyfeiriad a'i dyddiad geni, sef 17/05/1950

Mae Olive yn dod o Garno ac wedi priodi dyn o Garno, ffermwyr. Gwraig tŷ oedd ei mam ond aeth hi i weithio yn Laura Ashley ar ôl i'r plant fynd i ysgol uwchradd. Roedd pump o blant, gyda Olive y trydydd, ac aethon nhw i gyd i'r ysgol yng Ngharno ac wedyn yn y Drenwydd. Roedd ei thad yn gweithio i'r cyngor. Gadawodd Olive yr ysgol yn 15 oed ac roedd hi eisiau gadael achos doedd hi ddim yn hoffi'r ysgol, ar wahân i ddosbarthiadau PE. O edrych yn ôl, mae'n difaru bod hi ddim wedi gweithio'n galetach ac mae'n credu y gallai hi fod wedi gweithio'n galetach.

Ar ôl gadael yn 1965, cafodd hi swydd fel nanny i Emlyn Hooson yn Llundain. Roedden nhw'n chwilio am nanny Gymraeg a doedd dim llawer o Gymry - Cymraeg yn yr ardal. Felly clywodd hi am y swydd trwy'r adran Gyrfaoedd yn yr ysgol. A daeth yr Hoosons i'w gweld hi a symudodd hi i Lundain, ond roedd ganddi lawer o hiraeth am gartref. Roedd hi'n mwynhau Llundain a doedd hi ddim yn nerfus o gwbl, er ei bod hi'n ifanc. Roedd ei chwaer yn byw yn Llundain hefyd ac roedd yr Hoosons yn dod yn ôl i Lanidloes bob haf. Gofalu am y ddwy ferch yr oedd hi, pump oed a dwy flwydd oed - roedd yr hynaf yn yr ysgol ond yr ifancach gartref, ac roedd Olive yn ei gwisgo hi, rhoi bwyd iddi, mynd â hi i'r parc, ayyb. Gwelodd hi lot o bobl bwysig a oedd yn dod i'r tŷ. Mae Lady Hooson yn dal yn byw yn Llanidloes ac mae Olive yn mynd i'w gweld hi weithiau. Câi hi ddydd Iau a dydd Sul yn rhydd, ac roedd hi'n mynd i Gapel Cymraeg yn Llundain ond dim yn cymdeithasu llawer tu fas i'r capel a'i ffrindiau Cymraeg. Doedd hi ddim yn mynd allan gyda nos achos roedd hi'n rhy ifanc ond roedd hi'n mynd i weld ffrind, cyn *nanny* yr Hoosons, a oedd bellach yn gweithio i deulu Americanaidd yn St John's Wood.

Daeth hi yn ôl i Garno ar ôl hynny, achos yr hiraeth mawr am ei chartref a oedd arni. Ar y pryd, roedd ei hewythr hi wedi cael damwain fawr hefyd, ac roedd hynny'n rheswm arall. Roedd hi'n chwilio am swydd am dipyn a chafodd hi waith yn glanhau yn Llys Maldwyn, ysbyty i blant anabl o achos y cyffur *Thalidomide*, ond roedd yn ffeindio'r swydd hon yn rhy drist "gweld y plant bach, very upsetting. Doedd o ddim jyst fel un o'r teulu, oedd tri efo'r un peth, ddim yn gallu cerdded, ddim yn gallu siarad."

8.00 Cafodd hi swydd yn fuan wedyn yn Laura Ashley, er ei bod hi'n byw yn Nhreffeglwys ac roedd rhaid i rywun fynd â hi i lawr a'i nôl hi. **Penderfynodd hi fynd i mewn i ffatri achos dyna oedd yr unig waith yn yr ardal, fyddai rhaid mynd i Drenwydd am waith arall, ac os nad oedd rhywun yn gallu gyrru, roedd yn anodd iawn teithio.** Cafodd hi gyfweliad ac roedd hi'n nabod y person ac oedd yn ei gweld hi. Roedd hi'n nabod llawer o bobl o Garno a oedd yn gweithio yno'n barod 'Dim jyst un ond teuluoedd.' Aeth ei mam yno i weithio ond ar ôl i Olive ddechrau. Doedd hi ddim wedi bod yn gwnïo o'r blaen ond roedd y dyn a oedd wedi rhoi cyfweliad iddi yn ffrind mawr i'w gŵr-i-fod. **Dyweddodd Olive doedd o ddim fel y cyfweliadau chi'n cael heddiw, jyst eisiau gwybod pryd gallai hi ddechrau "pwy bryd allet ti ddechrau? Dyna'r cwestiwn ces i, pwy bryd allet ti ddechrau."**

Roedd y gwaith yn anodd iddi "**Fues i ar yr hemiau am wythnosau, hemio ffrogiau, ac roedd yn job, mashîn yn torri lawr, ac altro rhywbeth o hyd ac o hyd.**" Doedd hi ddim wedi defnyddio peiriant gwnïo o'r blaen. **"Roedd diwrnodau on i'n meddwl - wna i fyth sticio fo. Ond persevere, ynde."** Roedd hi'n nerfus er ei bod hi'n nabod bron pawb, achos plant o Garno oeddent.

Roedd pawb efo'i gilydd. Doedd dim llawer yn gweithio yno ar y pryd, tuag ugain, ac roedd y merched yn eistedd mewn dwy res gyda pheiriannau. Roedd hyn tua 1968. Priododd hi yn 1971. Dydy hi ddim yn cofio'i chyflog cyntaf ond roedd yn fwy nag oedd yr Hoosons yn ei dalu, gan ei bod hi'n byw yn eu ty. **Mae'n cofio pan oedd hi ar *piecework* ac adeg hynny roedd y gwaith yn galed, roedd Olive yn gweithio trwy amser cinio er mwyn gwneud pres. Roedden nhw hefyd yn dod i mewn yn gynharach yn y bore er mwyn dal i fyny efo'r gwaith.** Ar y pryd, roedd hi ar yr *overlocker* ac roedd ganddi dri *orders* i edrych ar eu hol nhw. Roedden nhw'n dod â'r gwaith ati ar ôl gwnïo'r dillad ac roedd hi'n tacluso'r gwniadau ar yr *overlocker*. Roedd ganddi hi fwndel o tua 24 darn a byddai'n edrych ar un sampl i weld beth oedd i'w gwneud cyn i'r *flat machinists* gael o. Roedden nhw i gyd yn mynd i mewn i bin mawr gydag enw ar y top yn deud beth oedd y steil a byddai peiriannwr yn dod ati i gasglu'r fwndel a'i wneud o.

13.13 Y peth mwyaf oedd newid y cotymau i gyd, efallai byddai angen deg ffrog o liw glas, chwech o liw coch, a phedwar o liw gwyrdd, felly roedd rhaid iddi newid lliw drwy'r amser. Roedd pum lliw ar yr overlocker, meddai.

Roedd hi wedi dechrau ar yr hemiau i ddechrau, symud ymlaen ar ôl dysgu sut i wneud hynna at waith arall a dysgu sut i wneud hwnnw ayyb. "Fues i ar y *button machine*, y *button hole machine* a fues i'n dysgu dipyn." Doedd swydd ar yr *overlocking* ddim yn swydd gyfrifol o gwbl. Doedd Olive ddim yn meddwl bod y gwaith yn undonog chwaith "oedd gwahanol steil a gwahanol faint o overlocio arno fo. Ar rai o'r *wedding dresses* roeddech chi'n overlocio lot o ddarnau, ynde, ond ar fathau eraill, efallai doedd dim cymaint, pethau fel sgert."

Dillad oedd y ffatri yn ei wneud ar y pryd a doedd hi fyth wedi gwneud y llenni achos roedd hi wedi gadael erbyn hynny. Roedd hi yn gwneud llieiniau bwrdd a ffedogau a '*loose shaped*' ffrogiau, a oedd yn colli *dye*, mae hi'n cofio, ond ar y dechrau oedd hynny. **Doedd hi ddim yn hoff iawn o ddillad Laura Ashley er ei bod hi'n prynu seconds weithiau o'r llieiniau bwrdd, dim y dillad. Ond roedd ei dwy chwaer yn hoffi dillad Laura Ashley. Roedd hi'n hoffi 'ambell i steil.'**

Roedd y rhan fwyaf o'r gweithwyr yn ferched ond roedd yno ambell i fachgen hefyd. **Roedd un bachgen o Fachynlleth ar yr overlocker meddai, a oedd yn reit dda,** ond roedd y dynion yn torri'r dillad allan ac yn glanhau. Roedd pawb yn yr un stafell fawr "roedd y *cutting out table* yn fancw ac roedden ni lawr fan hyn." Doedd y lle ddim yn swnllyd ac roedd radio ac roedd y merched yn canu, a doedd dim rhaid codi llais i siarad "efallai mod i wedi dod i arfer efo'r sŵn, dw i ddim yn gwybod." Eistedd roedden nhw wrth y peiriant ac roedd Olive yn gweithio wyth tan bump

ac wyth tan hanner dydd ar ddydd Gwener. Weithiau rodden nhw'n gweithio ymlaen tan tua saith os oedd archeb i fynd allan, ac rodden nhw'n cael eu talu am y gwaith hwn; weithiau rodden nhw'n dod i mewn yn gynnar yn y bore i ddal i fyny. **Roedd 'na lawer o weithio shifftiau, ond dim y merched.** Roedd y bobl a oedd yn lliwio'r defnydd yn gweithio 6am tan 2pm a 2pm tan 10pm, **ac roedd gwarchod yno hefyd.**

Roedd un ferch yn gweithio efo'r dynion a oedd yn gwneud y lliwio ond dim ond hi "dw i'n cofio hi yn y dyehouse pan fues i'n gweithio yna gyntaf." Amser aeth y ffatri yn fwy o faint, aeth y ddynes hon i smwddio yn yr adrann lle roedd y merched yn gweithio. Gwaith trwm oedd y lliwio achos roedd y barilau yn drwm ac rodden nhw'n defnyddio *overlocker* hefyd i uno'r darnau defnydd.

20.00 Roedd 'na brecs yn ystod y dydd - yn y bore, awr i ginio, ac yn y prynhawn tua thri o'r gloch. Nid oedd pawb yn mynd i'r cantfn, ond roedd llawer o bobl yn mynd i ysmegu. Roedd rhaid iddynt fynd allan i wneud hynny, ac roedd 'na fwced wrth y drws. **Roedd rhywun yn coginio yno; pan aeth Olive yno yn gyntaf, roedd cantfn bach, ac roedd 'na ddynes yn gwneud cawl.** Ond fel aeth y lle yn fwy, rodden nhw'n gwneud cinio poeth. Roedd y te a'r coffi am ddim ond roedd yn rhaid iddynt dalu am y bwyd. Doedd dim rhaid iddi weithio penwythnosau ond efallai ei bod hi'n gwneud ambell i fore Sadwrn.

Prynhawn Gwener oedd diwrnod siopa ac roedd pawb yn mynd o Laura Ashley yn eu ceir i'r Drenewydd i siopa. Roedd Olive wedi pasio'r prawf gyrru erbyn hynny. Siopa am fwyd ar gyfer yr wythnos roedd hi, dim am bethau fel dillad iddi ei hunan. Os oedd hi eisiau rhywbeth arbennig fel dillad, roedd hi'n mynd i Aberystwyth neu Amwythig. Efo'i chyflog, roedd hi'n rhoi rhywfaint i'w mam a chadw rhywbeth ar gyfer ei hunan "Fel dw i'n cofio, amser on i'n ennill, deudwch, rhyw *twenty pound a week*, dim yn sowndio lot, nag yw. On i'n rhoi pum punt i *mama ag on i'n disgwyl helpu hi hefyd*. On i'n smwddio ac on i'n glanhau, pethau fel na, ac on i'n meddwl dim byd am wneud o. *Because roedd hi'n gweithio hefyd.*"

Doedd hi ddim yn ennill mwy ar yr *overlocker* nag oedd hi ar yr hemio, ond pan oedd hi'n gwneud *piecework*, roedd hi'n ennill mwy. Roedd *piecework* yn waith caled, meddai. Doedden nhw ddim yn gwneud *piecework* pan oedd hi'n dechrau ond daeth *time and motion* i mewn hefyd. **Roedd rhywun yn gwneud ffrrog i fyny, teimio'r amser roedd y gwaith o wneud wedi cymryd, a disgwyl i'r merched wneud yr un gwaith yn yr un amser.** Ond doedd o ddim yn gweithio allan fel hynny "mae'n wahanol gwneud un ffrrog i wneud hanner dwsin." Roedd y gweithwyr yn cwyno am y *time and motion*, achos os oedd yr amser ddim yn iawn, roedd rhaid ail amseru'r gwaith, felly roedd yn amhoblogaidd. Cwyno i Meirion, brawd Gwlithyn Rowlands (VN013) oedden nhw ond roedd yn ddeg iawn. Roedd rheolwyr eraill yno ond roedd Meirion yn bennaeth yr adrannwn. Daeth y *piecework* mewn efo'r rheolwyr newydd; roedd yr Ashleys yno o hyd, ond roedd gan y bobl newydd yma syniadau newydd. Roedd pawb yn meddwl y byd o Laura ac aeth pawb i'w hangladd. Roedd yr Ashleys yno bob dydd. "Ond oedd o, roedd *temper* ofnadwy gynno fo."

Roedd tri neu bedwar bys yn dod â'r gweithwyr i Garno - o Fachynlleth, Llanidloes, Y Drenewydd, ac i gyd yn llawn. Tyfodd y lle yn gyflym iawn - i 300 neu 400 o bobl. Roedd Olive yn dal y bys ar y ffordd, y gyrrwr - menyw - yn pigo pobl y pentrefi i fyny ar y lôn.

Roedd y berthynas yn dda iawn. Dydy Olive ddim yn cofio unrhyw *bitchiness* "**You just got on with it. And when you're on piece work, dim ots beth mae rhywun arall yn gwneud, you just get on with your own work.**"

Gadawodd Olive i gael ei merch gyntaf ac wedyn roedd hi'n meddwl dychwelyd a mynd yn ôl

ar yr overlocker, ond dywedodd un o'r merched 'Oh, Olive, you'll never get your speed back up.' Felly aeth hi ddim yn ôl ond roedd hi du fas i'r ysgol efo'i merch un bore a gwnaeth rhywun ofyn iddi a fyddai'n dod yn ôl i lanhau'r ffatri. "A dywedais i '*wel, what hours is it?*' Achos on i'n gorfod bod adre erbyn i Maria orffen ysgol am hanner awr wedi tri. A dywedodd '*Wel, it's early mornings, starting at four o'clock. I'll take it,*' dywedais i. Roedd y gŵr adre, felly on i'n gweithio pedwar tan wyth. Roedd rhaid bod off the premises am wyth o'r gloch, erbyn i'r bobl ddod i mewn i weithio. A wnaethon nhw newid i hanner awr wedi saith, felly on i'n off the premises erbyn hanner awr wedi saith."

Roedd glanhau yn galetach lawer na gwnio, meddai, ac roedd hi'n boeth iawn, roedd hi'n chwysu. Roedd chwech o bobl yn glanhau'r holl ffatri a phawb yn gwneud eu gwahanol flociau. Roeddech chi' ar eich traed ac yn gorfod gwagu'r biniau i gyd. Roedd y *security* yno yn gadael nhw i mewn. Pan oedd hi'n gadael, doedd hi ddim yn weld y peirianwyr yn dod i mewn, roedden nhw'n bobl ddiarth, meddai. **Dydy hi ddim yn cofio faint roedd hi'n ei ennill pan oedd hi'n glanhau, ond pan oedd hi'n gwneud piecework, roedd hi'n ennill £80 y wythnos.** "Dydy o ddim yn swnio'n lot rŵan, nad yw, ond dw i'n cofio un wythnos, wnes i ennill *eighty pound*, ac on i'n meddwl 'reit, mae gen i target rwan i ennill hynna bob wythnos,' ond, look, you could never do it. Dependio ar steils, oedd, *it was hard going.*" Mewn ateb i'r cwestion os oedd y gwaith yn mynd yn 'sloppy' o achos y gwaith cyflym, dywedodd eto, bod o'n dibynnu ar y steil. Doedd sgert, er enghraifft, dim yn gymhleth ond os oeddech chi'n gwneud steils efo *pintucks* a lês, neu *fancy belt*, roedd lot mwy o waith. "**Ond dw i'n cofio on i'n trio gwneud yr eighty pounds yma, oh, oedd o'n strygl, I just couldn't make that.**"

30.00 O ran iechyd a diogelwch, roedd llawer o bobl yn cael nodwydd trwy'r bys, ond wnaeth Olive ddim, byth. Y dyddiau hyn, mae 'na guards ar y peiriannau gwnio ond dim yn y dyddiau hynny, meddai. Doedd o ddim yn lle peryglus, yn enwedig pan oedd y bobl newydd ddod i mewn yn nes ymlaen. Doedd dim rheolau iechyd a diogelwch pan ddechreuoedd Olive yn y ffatri ond er hynny dydy hi ddim yn cofio damweiniau o gwbl.

Yn 1968, roedd gan y ffatri lawr concrit, ac roedd 'na dai bach yno, a gwres hefyd a ffenestri mawr rownd yr adeilad. Roedd yr ail ddarn o'r ffatri yn fodern iawn, efo swyddfeydd ar y llawr uwch ac roedd y rheolwyr yn edrych lawr ar y gweithwyr. **"Odden ni'n gallu gweld nhw ac odden nhw'n gallu gweld ni. Managers, directors and all this parlaver."** Roedd Bernard Ashley yn dod i'r ffatri ar ei sgîs os oedd hi'n bwrw eira. Ond oedd yr Ashleys yno lai ar ôl iddynt brynu'r *chateau*, er bod nhw yno bob dydd pan oeddent yn byw yn Clogiau. Roedd Laura yn arfer dod o gwmpas a siarad efo'r gweithwyr, roedd hi'n boblogaidd iawn.

Roedd Olive wedi gadael pan fu fawr Laura, a newydd gael ei merch gyntaf yn 1979. Aeth hi yn ôl i lanhau, a gadawodd hi yn 1988 i gael ei mab, Dylan. Ar ôl hynny, aeth hi yn ôl i weithio yn y cantîn yn y ffatri. Roedd y ffatri yn symud i'r Drenewydd ar y pryd a doedden nhw ddim eisiau iddi barhau i lanhau a gofynnwyd iddi fynd i'r cantîn '*until the canteen moves.*' Roedd hi'n golchi llestri a serfio'r bwyd ac roedd hi'n reit hapus yno. Roedd rhyw chwech yn gweithio yno yn y cantîn ac roedd Olive yn nabod rhai o'r gweithwyr a oedd yn dod i fwyta yno achos roedd hi wedi gweithio efo nhw ar y peiriannau. Roedd y cinio yn '*one sitting*' ond roedd y cantîn yn gwneud brecwast llawn hefyd. Doedd hi ddim yn hoffi'r gwaith serfio cymaint ac roedd yn well ganddi fod '*in the background*' meddai. Doedd hi ddim yn mwynhau'r cantîn yn well na'r gwnio ond roedd yn 'rhywbeth gwahanol.' Doedd hi ddim yno am hir; roedd y ffatri i gyd wedi symud i'r Drenewydd, yn 2006. Felly roedd Olive yno o 1968 hyd 2006, gyda bylchau i gael ei phlant.

Doedd dim undeb yno, meddai, achos doedd Bernard Ashley ddim yn credu mewn undebau. Ond mae'n meddwl bod rhai o'r gweithwyr yn aelodau o undebau annibynnol, y dynion yn enwedig. Roedd hi'n aelod o undeb hefyd ond doedd yr Ashleys ddim yn gwybod. Roedd y

gweithwyr eisiau undeb ond dywedodd Bernard Ashley 'no way.' Roedd Olive yn talu i fod yn aelod o undeb annibynnol ond nid yw'n cofio pa un na faint yr oedd hi'n ei dalu. Roedd Laura Ashley yn talu cyflog da ond fel roedd y blynnyddoedd yn mynd ymlaen, roedd llawer yn cwyno bod y cwmni'n talu'n wael.

Dydy hi ddim yn gwybod am y cyflogau nawr ond mae wedi clywed bod y gweithwyr sy'n gwneud y 'soft furnishings' yn gorfol sefyll ar eu traed i weithio a'u bod nhw'n flinedig iawn erbyn diwedd y dydd, gan eu bod yn gweithio'r pedaau.

Gwnaeth Olive fwynhau gweithio yno a chafodd y gweithwyr gyfle i brynu'r peiriannau pan oedd y ffatri yn newid i beiriannau mwy modern. Prynodd hi un ac mae'n dal i wnio 'patsio, rhoi zips mewn jeans' i'w neiaint. Mae ganddi lenni a lliain bwrdd hefyd roedd hi wedi'u gwneud yn y ffatri.

Chafodd hi ddim parti gadael achos roedd hi'n disgwyl, ond pan oedd hi'n priodi, gwnaeth ei chydweithwyr ei rhoi hi mewn troli, mynd â hi lawr i'r afon, a thipio hi i mewn i'r dŵr. Roedd pawb yn cael yr un driniaeth pan oedden nhw'n priodi "ac oedd hi yno, Mrs Ashley."

"Roedden ni'n cael lot o hwyl yno, rhaid i mi ddeud hynny, dipyn o hwyl ond roedden ni'n gorfol gweithio hefyd. *It was an enjoyable time.*"

Hyd: 45 munud

English summary

Laura Ashley, Carno (1968-2006)

Interviewee: VN039 Olive Jones,

Date: 04: 09: 2014

Interviewer: Kate Sullivan on behalf of Women's Archive Wales

Olive was born on 17th May, 1950. She is from Carno and married a farmer from Carno. Her father worked for the council and her mother was a housewife who went to work at Laura Ashley after the children had gone to secondary school. Olive was the third of five children who all went to school in Carno and then on to Newtown. Olive didn't like school, apart from PE lessons, and left at fifteen. On reflection, she is sorry that she didn't work harder.

After she left in 1965 she got a job as a nanny for Emlyn Hooson in London who wanted a Welsh nanny. She heard about the job through the careers department in the school. The Hoosons came to see her and she moved to London but she was very homesick. She enjoyed living in London. Her sister lived there and the Hoosons returned to Llanidloes every summer. She looked after their two daughters. One was five and in school, and the other was two years old so

Olive would dress her, feed her, and take her to the park, etc. She saw many important people who came to the house. Lady Hooson still lives in Llanidloes and Olive goes to see her occasionally. Olive would have a day off on Thursday and Sunday, and would go to a Welsh chapel in London but wouldn't socialise much outside the chapel. She didn't go out at night because she was too young but would go and see her friend, who was the former nanny to the Hoosons, who had gone on to work for an American family living in St John's Wood.

She returned to Carno because she was homesick and her uncle had had a serious accident. She got a job cleaning in Llys Maldwyn, which was a hospital that treated disabled children affected by the Thalidomide drug. She found seeing the children there who couldn't walk or talk very upsetting.

8.00 She then got a job in Laura Ashley. She lived in Trefeglwys and didn't drive so somebody had to take her there and take her home every day. **She decided to take this job as this was the only work in the area.** She knew the person who interviewed her, and knew many people working in the factory already. Her mother went to work there but this was after Olive started there. She hadn't sewn before but the man who interviewed her was a good friend of her husband-to-be's and just asked her when she could start.

She was nervous when she started and found the work difficult, "**I was on the hems for weeks, hemming dresses, and the machine would break down ... There were days when I thought I'll never stick it, but I perservered."**"

There were only about twenty people working there when she started in 1968 and the women sat in two rows behind their machines. She got married in 1971. She doesn't remember her first wage but it was more than what she was getting with the Hoosons. **She was on piece work and would work through her lunch-break. She would also come in earlier in the morning in order to keep up with her work.** She was on the overlocker at the time and looked after three orders. The clothes were brought to her to tidy up the seam on the overlocker. She had a bundle of twenty four pieces and would look at one sample to see what was required before the flat machinists received it. They all went into a large bin with a name on the top saying what the style was and the machinists would come and collect the bundle and do it.

13.13 The main thing was changing all the cottons. There might need ten blue dresses, six red dresses, and four green dresses so she had to change colour all the time. There were five colours on the overlocker.

After she had learnt how to do the hems she went on to learn how to use the button-hole machines. A job on the overlocker wasn't a responsible job. It wasn't monotonous work though because the styles varied, and this meant that the amount of overlocking varied too. A lot of overlocking was required on some of the wedding dresses but on other garments, such as skirts, there wasn't as much.

They only made clothes in the factory at that time and she had left by the time they started making curtains. She made table cloths, aprons and loose shaped dresses. Dye would come off them. **She didn't like the clothes much and would only buy table cloth "seconds".**

The majority of the workers were women but there were some men there as well. There was one lad there from Machynlleth on the overlocker but usually the men were cutters or cleaners. Everything was in one big room including the cutting room table. It wasn't noisy even though the radio was on and the girls would be singing. They didn't need to raise their voices to speak although Olive thinks she may have got used to the noise. Olive worked from eight until five with a half day on a Friday. Sometimes they worked late until seven o'clock if there was an order that

needed to go out and they would be paid for this work; sometimes they came in early to catch up. **The women didn't work shifts.** The workers who dyed the fabric worked from 6am to 2pm and 2pm to 10pm.

There was one woman working with the men who did the dyeing. When the factory expanded this woman went to do the pressing in the department where the women worked. The dyeing was heavy work – the barrels were heavy and they also used an overlocker to join pieces of fabric.

20.00 There was a morning break, an hour for lunch, and one in the afternoon at about three o'clock. Not everybody went to the canteen, but many people went out to smoke. **When Olive first started there was a small canteen with a woman making soup.** As the factory grew they began making hot meals there. The coffee and tea were provided free of charge although they had to pay for their food. She didn't have to work weekends but did do the odd Saturday morning.

Friday afternoon was shopping day and everybody from Laura Ashley would go by car to Newtown to shop. Olive had passed her driving test by then and would go food shopping rather than go shopping for clothes. If she wanted something special to wear she would go to Aberystwyth or Shrewsbury. She would give her mother some of her wage and keep the rest. If she earned twenty pounds she would give her mother five and also help around the house, cleaning and doing the ironing.

She didn't earn more on the overlocker than she did on the hemming, but when she was on piece work she earned more. But piece work was hard. **Somebody would be timed making up a dress and the women were expected to be able to make the same type of dress within the same time but Olive found it was different making a dozen dresses to making one. Time and motion was unpopular and the workers complained if they thought the time allocated was wrong.** They would complain to Meirion, Gwilym Rowlands' brother (VN013). He was head of the sewing department and very fair. Piece work was introduced by the new managers. The Ashleys were still there but the new people had new ideas. Everybody thought the world of Laura Ashley and everybody went to her funeral. Her husband had an awful temper.

There were three or four buses taking workers to the factory in Carno – from Machynlleth, Llanidloes and Newtown. The place grew quickly – to 300 or 400. Olive caught the bus as it picked workers up from the villages.

Working relations were good. Olive doesn't remember any bitchiness. **"You just got on with it. And when you're on piece work ... you just get on with your own work."**

Olive left to have her first daughter and thought about returning to work on the overlocker but was deterred when one of the women suggested she would never be able to regain her speed. She was outside the school with her daughter one day when somebody asked her if she would be interested in a cleaning job at the factory. The hours were four o'clock in the morning until eight in order to finish when the workers arrived. (This later changed to half past seven.) She took the job.

Cleaning was much harder than sewing. Six people would clean the whole factory, with each one doing different blocks. She would be on her feet the whole time and have to empty all the bins. She would leave without seeing the machinists arrive.

When she was sewing on a piece work basis she earned eighty pounds a week but it was hard going and some styles were more challenging than others. A skirt was straight forward but something with pintucks and lace was much more work. **"I remember trying to make that eighty**

pounds, and oh it was a struggle, I just couldn't make that."

30.00 Many people got a needle through their finger although this didn't happen to Olive. There were no guards on the machines in those days. It wasn't a dangerous place. There were no health and safety rules as such but Olive doesn't remember any accidents.

In 1968 the factory had a concrete floor, there were toilets there, and heating, and large windows around the building. The second part of the factory was very modern with offices on the upper floor and the managers could look down at the workers. "**We could see them and they could see us. Managers, directors and all this palaver.**" Bernard Ashley would come to work on his skis if it was snowing. The Ashley were there every day when they lived in Clogiau but weren't at the factory as often after they bought their chateau. Laura Ashley was very popular and would come round and chat to the workers.

Olive had left by the time that Laura died, and had just had her daughter in 1979. She returned to do the cleaning job and left again in 1988 to have her son, Dylan. After this she was taken on to work in the canteen until the factory move to Newtown was complete. She washed dishes and served food. There were about six of them working in the canteen and Olive knew many of the workers who came in because she'd worked with them on the machines. Lunch was served in one sitting and the canteen also did a full breakfast. She enjoyed the work but preferred being in the background to the serving work, and preferred the sewing to the canteen work. She wasn't there long. The factory move to Newtown was complete by 2006. Olive had been with the company from 1968 – 2006 with time off to have children.

There wasn't a union there because Bernard Ashley didn't believe in them although Olive thinks that some of the men might have been members of an independent union. She was also a member of a union, but the Ashleys didn't know. The workers wanted a union but Bernard Ashley had said 'no way.' Laura Ashley paid a good wage but as the years went on this seems to have been less the case.

Olive enjoyed working there and had an opportunity to buy a machine when the factory was updating to more modern machines. She bought one and still uses it.

She didn't have a leaving party because she was pregnant but when she got married her colleagues put her in a trolley, took her down to the river and tipped her into the water. Everybody who got married received the same treatment.

They had a lot of fun at the factory, it was an enjoyable time, but was hard work.

Duration: 45 minutes